Chính sách phát triển – Bài giảng 16

Vai trò của Nhà nước đối với Phát triển nông nghiệp

FULBRIGHT
Economics Teaching Program

- Tại sao Nhà nước phải can thiệp?
- Vai trò của Nhà nước là gì?
- Vai trò của thị trường là gì?

2

Những gì cấu thành chính sách phát triển nông thôn?

- Mục tiêu
- Vai trò của chính phủ ở cấp trung ương
- Vai trò của chính phủ ở cấp địa phương
- Các chính sách chủ chốt

3

Mục tiêu của phát triển nông thôn

1. Mục tiêu tổng quát:

Kích thích tăng trưởng kinh tế nhanh song song với xóa đói giảm nghèo

- Chính phủ hành động nhằm tối đa hóa phúc lợi của xã hội
- Hiệu quả: phân bổ các nguồn lực khan hiếm cho cá nhân, hộ gia đình và doanh nghiệp theo cách tối đa hóa phú lợi kinh tế - xã hội
- Công bằng: đạt được sự phân phối công bằng các sự thỏa dụng và lợi nhuận cho tất cả cá nhân,gia đình và doanh nghiệp

4

Mục tiêu của phát triển nông thôn

1. Mục tiêu tổng quát:

Kích thích tăng trưởng kinh tế nhanh song song với xóa đói giảm nghèo

Câu hỏi:

Liệu có bất kỳ xung đột nào giữa hiệu quả và công bằng?

Liệu có bất kỳ xung đột nào giữa tăng trưởng nhanh và xóa đói giảm nghèo?

5

Mục tiêu của phát triển nông thôn

2. Mục tiêu cụ thể

- Tăng cường sinh kế
- Tăng việc làm, thu nhập của nông dân và cư dân nông thôn
- Tăng cường dân chủ cơ sở
- Bảo vệ và bảo tồn tài nguyên tự nhiên, tính đa dạng sinh học và môi trường

6

Vai trò của Nhà nước trung ương và địa phương

1. Phân quyền và vai trò của chính phủ ở các cấp độ khác nhau, ở các cấp độ quyền lực khác nhau, nhưng đôi khi không rõ ràng
2. Chính phủ trung ương: lập chính sách vĩ mô và xây dựng thể chế
3. Chính quyền địa phương: thực thi các chính sách và chương trình phát triển nông thôn và xóa đói giảm nghèo

7

Tại sao Nhà nước phải can thiệp vào phát triển nông thôn?

- Chính phủ cung cấp hàng hóa công và chỉnh sửa các thất bại thị trường quan trọng

8

Tại sao Nhà nước phải can thiệp vào phát triển nông thôn?

- Nhà nước kích thích quá trình phát triển ngay từ điểm khởi đầu
- Quá trình chuyển đổi nông thôn về phía phát triển và xóa đói giảm nghèo cần nhiều công cụ chính sách, ví dụ chính sách giá, thương mại, tạo ra công ăn việc làm, phát triển nông thôn và trợ giúp lương thực.

9

Tại sao Nhà nước phải can thiệp vào phát triển nông thôn?

- Phát triển nông thôn đòi hỏi cơ sở hạ tầng và hàng hóa dịch vụ công hỗ trợ và thị trường tốt
- Can thiệp của Chính phủ nhằm cung cấp dịch vụ và hàng hóa công, chỉnh sửa các thất bại thị trường và thông tin bất cân xứng.

Chú ý!

- Can thiệp của Nhà nước có thể tạo ra thất bại tệ hại hơn là thất bại của thị trường.

10

Mục đích của sự can thiệp

- Trích nguồn lực từ nông nghiệp
- Mở rộng quyền lực của Nhà nước, chính quyền
- Bảo vệ môi trường và nông nghiệp như là nguồn tài nguyên
- Khuyến khích phát triển kinh tế
- Bảo đảm an ninh lương thực
- Cải thiện phúc lợi cho người nghèo
- Ổn định hóa chính trị

11

Các can thiệp của chính phủ

1. Các can thiệp có sự đồng thuận khoa học
   - Nghiên cứu nông nghiệp
   - Khuyến nông
   - Cơ sở hạ tầng, thủy lợi
   - Cơ sở hạ tầng tiếp thị
2. Các can thiệp còn tranh cãi
   - Chính sách đất đai?
   - Tổ chức nông dân?
   - Hội đồng tiếp thị?
   - Can thiệp giá?

12

Các can thiệp của chính phủ: đồng thuận

1. Nghiên cứu nông nghiệp
   - Tại sao nghiên cứu nông nghiệp là hàng hóa công?
   - Hàng hóa tư nhân nào do các công ty cung cấp? (hạt giống lai, công thức hóa chất, các sản phẩm sở hữu trí tuệ khác, v.v.)
   - Hàng hóa nào là hàng hóa công do Nhà nước cung cấp? (công nghệ cho cây lương thực, chăn nuôi, đầu vào)
   - Các sáng kiến trên nông trại

13

Các can thiệp của chính phủ: đồng thuận

2. Khuyến nông
   - Nhằm chuyển giao công nghệ và kiến thúc đến nông dân
   - Có phải là hàng hóa công?
   - Vấn đề:
     - Tiếp cận: trên xuống - dưới lên (top-down vs. bottom-up); huấn luyện – tham gia (training vs. participatory)
     - Khoảng cách văn hóa và kiến thức giữa nhà khoa học, nhân viên khuyến nông và nông dân
     - Khoảng cách giữa thí nghiệm khoa học và thực tế sản xuất

14

Các can thiệp của chính phủ: đồng thuận

3. CSHT nông thôn, đặc biệt thủy lợi
   - Hàng hóa công hay tư? Hỗn hợp?
   - Quy mô nhỏ?
   - Quy mô lớn?
   - Hệ quả sử dụng nước miễn phí hoặc giá rẻ (trợ cấp):
     - Sử dụng sai cách
     - Thiếu kinh phí duy tu bảo dưỡng và xây mới

15

Các can thiệp của chính phủ: đồng thuận

4. CSHT tiếp thị
   - Giúp tiếp thị hàng hóa nông sản có hiệu quả hơn
   - Là gì?
     - Đường giao thông nông thôn, quốc lộ, đường sắt, đường thủy
     - Mạng lưới truyền thông, thông tin
     - Điện
     - Các chợ trung tâm và chợ sỉ
     - Tiêu chuẩn hàng hóa nông sản

16

Các can thiệp của chính phủ: tranh cãi

5. Chính sách đất đai?
   - Câu hỏi chính: công bằng hay hiệu quả?
   - Liệu nông trại nhỏ kém hiệu quả?
   - Liệu nông trại lớn có hiệu quả?

17

Các can thiệp của chính phủ

6. Tổ chức nông dân?
   - Câu hỏi chính: liệu hiệu quả tổng thể có được cải thiện?
   - Động lực/khuyến khích của tổ chức nông dân là gì?
     - Giảm chi phí giao dịch?
     - Cải thiện vị thế và quyền lực của nông dân?
     - Dễ tiếp cận đến tín dụng?
     - Liên kết dọc tốt hơn?
   - Vấn đề
     - Kỹ năng quản lý
     - Năng lực lãnh đạo
     - Chia xẻ lợi ích

18

Các can thiệp của chính phủ

7. Hội đồng tiếp thị (marketing board)?

- Nhà nước trực tiếp làm tiếp thị đ/v các yếu tố đầu vào và sản phẩm
- Đánh thuế hàng hóa xuất khẩu, ổn định giá nội địa, giữ vai trò độc quyền
- Câu hỏi?
  - Có thể giải thể vai trò của thương lái trung gian?
  - Có hiệu quả so với tư nhân không?
  - Có gây ra thất bại tệ hơn thất bại thị trường không?
- Tình huống lúa gạo Việt Nam

19

Các can thiệp của chính phủ

8. Can thiệp về giá?

- Câu hỏi: Chính phủ có nên can thiệp vào giá nông sản không?
  - Việc can thiệp có tăng hiệu quả cho nền kinh tế và nhờ đó, thúc đẩy tăng trưởng không?
  - Có làm phân phối thu nhập tốt hơn và tăng phúc lợi của người nghèo không?
- Tranh luận:
  - Ủng hộ: ổn định giá trong dài hạn đóng góp cả hai phía tăng hiệu quả kinh tế và hiệu quả phân phối thu nhập
  - Chống: phúc lợi có được từ ổn định giá ít hơn và chi phí bỏ ra để ổn định giá

20

Các tác động của can thiệp từ Chính phủ

- can thiệp của Nhà nước dẫn đến sự kiểm soát xã hội nông thôn
- sinh ra các nhóm đối tượng hưởng lợi đặc biệt
- sinh ra các nhà tư bản nông thôn và gây ra phân hóa xã hội

21

Lời kết

- Tính đa dạng của phát triển nông thôn và cách thức can thiệp của các chính phủ
- Không có mẫu hình chung cho tất cả
- Cần có phân tích chính sách cẩn thận và mang tính thực nghiệm

22